

פַּלְדָּכְיִסְקָה

← צעלוון שבועי באידיש ע"י יהודא זבולון הלווי קליטניך ←

פרק א' אבות פרק א'

ג'ליין 463 [שנה י']

פרשת פינחס תשע"ח

לה לאותה בושה אויה לה לאויה כלימה, וויל יהושע ווועט פירן אלין אפילו ער אויז נישט שקול וויא דאס נאר וויל די זוקנים האבן אויך אירידה, אונ דאס אויז א בושה פאר די זוקנים, או זיין זענען אויז געפאלן, (בן אוורי ר' אורי הלווי אב"ד דרווין – זאלקאווא תפ"ח)

פרק ד' א' ווינקל און חלכה – בשר בחלב:

אנדרער שיטות וויפיל דארף מען וווארטן צוישן פליישיגס און מיליכיגס דער פריערדייגן וואך האט מען געברונגנט די שיטה פון וווארטן זעקס שעה פון בשר לחלב און די צוויי טעמי פארוואס מען דארף וווארטן, וואס דאס שטייט אין (שו"ע י"ד סי' פ"ט א) אכל בשר, אפל של תיה וועפ, דער וואס עסט פלייש פון בהמה היה אדרע עוף, לא יאכל גיבנה אחריו עד שיישחה של שועל. דארף מען וווארטן זעקס שעה צוישן עסן פליישיג און מיליכיג, זאגט אבער דער רמ"א יש אומרים דין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק ובירך ברכת המזון, או מען האט גענדיגט די סעודה און געבענטשט אין מותר גלייך צו עסן מיליכיג אבער עלידי קנווח והדחה, גוט אפויישן און שוונקען די מoil, – די שיטה קומט פון די גמי (חולין ר'קה ע"א) אמר מר עוקבא וכור דאיילו אבא, מײַן טאטע, כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד מהר עד השטאָה, ער האט נישט געגען אין דעם וועלבן טאג פליישיגס און מיליכיגס [אן עס זענען דא שיטות אויז] ואילו אנה – מר עוקבא – בהא סעודה הוא דלא אכילנא לסעודתא אחריתא אכילנא, ער האט געווארטן צו ענדיגען זיין סעודה פון פליישיגס און נאכדען האט ער גלייך געגען מיליכיג, און תום דה לסעודתא אהירטא אכילנא – שריבט: אפילו לאלהר אם סילק השולחן ובירך מותר דלא פלוג רבנן: דאס מיינט או סעודה צו עסודא אויז ממש נאכן ענדיגען און בענטשן.

פירט אויס דער רמ"א והמנגה הפשטן במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת, ואוכילן אחר כך גבינה. איז מען זאל וווארטן א שעה צוישן בשאר און חלב, און דער ביאור הגרא"א (אות ו') שריבט איז דער מקור איז פון א זוהר וואס שריבט שעתה חדא, איין שעה, און דער זוהר איז געברונגנט אין דרכימשא אונט ב', דער ט"ד (ס"ק ב) זאגט איז דער שיטה פון שעה אחת, איז שיטת מהרי"א און איסור והיתר הארכן, אבער דער ט"ד פירט אויס איז זיי שריבין נאר איז העולם נוהיגן צן אבער נישט לדינא. – אין הולאנד איז געוען דער מנגה צו וווארטן איין שעה.עס איז דא מנגה בי בני אשכנז צו וווארטן דריי שעה – פירט אויס דער רמ"א וויש מדקדקים להמתיןSSH ששות אחר אכילת בשר לגבינה, וכן נפונ לעשות. דער ט"ז ברעננט פון מהריש"ל דקן ראוי לעשות מי שיש לו ריח תורה. און דער פרי מגדים שריבט (שפ"ד סק"ח) שנוהיגים להמתיןSSH ששות ואין לפרווץ גדר.

יעצט דער מנהג וואס רוב ווועלט האט אנגענוןמען פון זעקס שעה, איז אויך איז דעם זיינער אסאך שיטות, צו זעקס גאנצע שעה און אויב עס איז א חילוק וויא גראיס דער טאג איז – שעות זמניות – די פתהי תשוכה ברעננט שיטות און דעם, אסאך האלטן גאנצע זעקס שעה, אנדרער האלטן בערך זעקס שעה, דער רמבי"ם (ה' מאכ"א פ"ט ה'כ"ח) שריבט 'כמו שעשות', דער מאירין איז ספר מן אבות (הענין התשייע): שריבט אונ מהמירם עד ששההSSH שעות או חמץ. הנאן רב יצחק רב הלווי במברג זעל (שותה ד הלווי) האט מקפיד געוען נאר חמש שעות ומושהו, אויך דער גרא"ה

די שבר אויז גורוים פון זיין דער שליח פון ה' בקאנו אתחיקאנאתי (כח"א) זאגט רשי" בקצפו את הקצף שהה "לי" לказוף. וואס מיינט "לי"? נאר מען זעט פון דעם רשי" א שטארקן יסוד: פארוואס האט פינחס באקומווען שכר, וויל ער האט געטאן אוזאך וואס דער אויבערשטער וואלט דאס געדארפט טאן, שהה "לי" לказוף, אויז דאס אלימוד אויף אלע מצוות וואס א מענטש טוט, וויל למשל טאן אין שידוכים, – וויל דער מהרש"א זאגט אויף עסקת בפריה ורבה מיינט טאן אין שידוכים – מחזק זיין א צווייטן, אדרער א גAMILות חסד, וואס מיט דעם טוט מען די שליחות וואס דער אויבערשטער וואלט דאס אלין געדארפט טאן, דורךם ווועט מען אויך זוכה זיין צו אזה שכר פון פינחס. (דרש משה – הגאון ר' משה פינשטיין)

וואס מיינט לאַלְקֵי נאר זיין גאט!

תחת אַשְׁר קָנָא לְאַלְקֵי: (כח"ג) דארף מען פארשטיין פארוואס שטייט א לשון יהיד לאַלְקֵי, כאילו עס איז נאר זיין גאט, נאר וויבאלד אלע אידין האבן געקוקט זיט און גאנישט געטאן פארן כבוד פון אויבערשטער, וויל זיין זענען געוען שב זאל תעשה, איז געוען גערעכנט אלְקֵי, וויל זיין נאר זיין גאט, דער זעלבע בחינה איז אלקי אברהאם אלקי יצחק אויך א לשון יהיד, נאר וויל זיין האבן געטאן דעם רצון ה', רצון ה' און כמעט זיעיר גאנצער דור האבן נישט געטאן דעם רצון ה', איז דאס גערעכנט בי זיין אויך וויל דער אויבערשטער איז נאר זיעיר'ס (הגאון ר' שלמה זלמן קלין אב"ד זענטע בעל לקוטי שלמה ווועד)

דרוש אויף וגנתה מהויך און פארענטפערן א מאמר חז"ז

וונתיה מהויך עלייו: (כו' כ' די גמ' (ב"ב דף עה ע"א) דרשענט מהויך ולא כל הוויך, יהושע זאל געמען פון דין שייניקיט און נישט די גאנצע שייניקיט, ווועגן דעם האבן די זוקנים שבאותו הדור געזאגט: פני משה כפני חכמה פני יהושע כפני לבנה, יהושע איז קלענערע מדירהה פון משה, איז לה לאויה בושה אויה לה לאויה כלימה, און דאס צו פארענטפערן איז דא א פאר די זוקנים. די גמ' איז א פלאו נאר דאס צו קלענערע מדירהה פון גמ' (סנהדרין דף ח ע"א) וואס פרעגט א סתירת הפסוקים: שטייט (דברים לא, ז' כי אתחה "תבואה" אט העם דזה אל הארץ, – איז משמע אלע זענען אין די זעלבע מדירהה, רשי" – און עס שטייט (שם כג' כי אתחה "תבואה" את בני ישראל אל הארץ – איז משמע אלע לשון פון שררה, הערשאפט, העכבר פון זיין, רשי" – איז דאס א סתירה: ענטפערט רבי יוחנן: וויל ב' כי תבואה" האט מעה געזאגט די איזן ארינברענונגין די איזן. אבער ב' כי אתחה תבואה: האט הקב"ה צו זאנען ארינברענונגין די איזן. וויל ב' כי אתחה תבואה: האט הקב"ה געזאגט – דבר אחד לדoor, איין מנהיג פארן דoor, ואיז שמי דברין לדoor, און נישט צוויי מנהיגים. יעט, שטייט או משה רבינו איז געוען שקול כנוגד די ע"א זוקנים דעריבער האט משה אלין געפירות די איזן, און וווען דער אויבערשטער האט געזאגט פאר משה, וונתיה מהויך ולא כל הוויך, איז דאס געוען א סימן או יהושע עז איז נישט שקול כנוגד ע"א זוקנים, דעריבער האט משה געזאגט צו יהושע, כי אתחה "תבואה" אט העם, ווועט פירן צו זאנען מיט די זוקנים, האט דער אויבערשטער געזאגט צו יהושע: ניין! כי אתחה "תבואה" אט בני ישראל, נאר דו אלין, איז מנהיג ווועט זיין, און יהושע איז העכברע מדירהה פון די זוקנים, קומט אויס איז אויך זיינער איז געווואן קלענער פון משה, איז זענען די זוקנים אויך געווואן קלענער אין זיעיר מדירהה, מלילא איז גוט,

